

בש"פ 1741/14 - מדינת ישראל נגד אשרף אחמד

בבית המשפט העליון

בש"פ 1741/14

לפני: כבוד השופט ע' פוגלמן

המבקשת: מדינת ישראל

נ ג ד

המשיב: אשרף אחמד

ערר לפי סעיף 23 לחוק הגנה על הציבור מפני עברייני מין, התשס"ו-2006

תאריך הישיבה: ט' באדר ב' התשע"ד (11.3.14)

בשם המבקשת: עו"ד סיון רוסו

בשם המשיב: עו"ד עאטף פרחאת

החלטה

לפניי ערר לפי סעיף 23 לחוק הגנה על הציבור מפני עברייני מין, התשס"ו-2006 (להלן: חוק הפיקוח) על החלטת בית המשפט המחוזי בירושלים (כב' השופט הבכיר צ' סגל), המכוון לאחד מתנאי הפיקוח שהוטלו על המשיב שעניינו הגבלה על שתיית משקאות משכרים.

1. המשיב הורשע, על פי הודאתו, בביצוע עבירות מין שונות. בתמצית ייאמר, כי בזמן ששהה המשיב עם המתלוננת בחדר מלון, סגר המשיב את דלת החדר, תפס במתלוננת, הורה לה להתפשט ובהמשך ביצע בה בכוח מעשים מגונים ומעשי סדום. כתוצאה ממעשיו נגרמו למתלוננת חבלות שונות. בשנת 2004 גזר על המבקש בית המשפט המחוזי בירושלים (כב' סגן הנשיא (כתוארו אז) צ' סגל והשופטים י' צבן ו-ח' בן עמי) עונש מאסר בפועל לתקופה של עשר שנים; 18 חודשי מאסר על תנאי בתנאים שפורטו בגזר הדין; הפעלת 15 חודשי מאסר על תנאי בחופף; פיצוי למתלוננת בסך 6,500 ש"ח; ופסילה מלהחזיק רישיון נהיגה למשך שנתיים מיום שחרורו ממאסר.

2. לקראת סיום תקופת מאסרו של המשיב, הוכנה ביום 17.3.2013 הערכת מסוכנות עדכנית בעניינו, כמצוות חוק הפיקוח. הערכת מסוכנות זו סיווגה את מסוכנותו של המשיב בדרגה בינונית-גבוהה. בהתאם להמלצת יחידת הפיקוח בשירות בתי הסוהר הגישה העוררת לבית המשפט המחוזי בקשה למתן צו פיקוח. בבקשה עתרה העוררת להטיל על המשיב מגבלות שונות לתקופה של שלוש שנים, ובהן: איסור גורף על צריכת אלכוהול ואיסור על שימוש בסמים; קבלת אישור קצין פיקוח למקום העבודה; איסור עבודה בבתי פרטיים; ועוד. ביום 10.9.2013 התקיים דיון בבקשת העורר. לבקשת בא כוח המשיב, נדחה הדיון לצורך לימוד החומר, ובית המשפט המחוזי הורה על מתן צו פיקוח זמני בהתאם למפורט בבקשה. דיון בבקשת העוררת למתן צו פיקוח התקיים ביום 23.1.2014. בדיון זה הודיע בא כוח המשיב כי הוא מסכים באופן עקרוני למתן צו פיקוח, במספר סייגים. ביום 13.2.2014 התקיים דיון נוסף בבקשה, שבו הודיעו הצדדים כי הסכימו על קיצור תקופת הפיקוח לשנתיים, שבסיומה תיערך הערכת מסוכנות עדכנית; על כך שלא תיערך בדיקת שתן לצורך גילוי סם; וכן על כך שהמשיב יוכל לעבוד בבתי פרטיים, ובלבד שיימצא במקום בגיר זכר. הצדדים נותרו חלוקים ביניהם בשאלת התרת שימוש במשקאות משכרים. העוררת ביקשה כי תאסר כליל צריכת אלכוהול, ואילו המשיב ביקש כי תוטל מגבלה לצריכת אלכוהול ברף הקבוע בתקנות התעבורה, התשכ"א-1961 (להלן: תקנות התעבורה). בתום הדיון קבע בית המשפט המחוזי כי איסור מוחלט על צריכת אלכוהול יהא בלתי מידתי בנסיבות העניין, והטיל על המשיב איסור צריכת אלכוהול מחוץ לביתו, בכפוף למגבלה המותרת בתקנות התעבורה.

טענות הצדדים

3. מכאן הערר שלפניי. לטענת העוררת, התנאי המגביל את המשיב מצריכת אלכוהול – כניסוחו על ידי בית המשפט – אינו עונה על מטרתו של צו הפיקוח. המדינה סבורה כי משום שהמשיב ביצע את העבירות שבהן הורשע תחת השפעת אלכוהול; שבעברו היה מכור לאלכוהול; ושרמת מסוכנותו הוערכה כבינונית-גבוהה – יש לאסור עליו צריכת אלכוהול באופן גורף משך כל תקופת הפיקוח. לדברי העוררת, אף שחלפו כעשר שנים מאז הורשע המשיב ונגזר דינו, לא חל שינוי של ממש בתפיסתו ובהתייחסותו להתמכרותו לאלכוהול. לעניין זה נטען כי הליך הגמילה שעבר המשיב בבית הכלא היה חלקי בלבד; וכי התועלת שהפיק מהטיפול במחלקה לעברייני מין בכלא היתה אף היא חלקית. עוד נטען כי אין מקום להתיר למשיב לשתות אלכוהול בביתו, שכן הדבר יאפשר לו לשתות לשוכרה בביתו, ובהמשך לצאת את ביתו ולבצע עבירות נוספות. עוד טענה העוררת כי צריכת אלכוהול היא בגדר "מותרות", ואין היא חיונית להמשך תפקודו של המשיב. לבסוף עמדה המדינה על כך שלא היה מקום להטיל מגבלה על צריכת אלכוהול ברף הקבוע בתקנות התעבורה, שכן הרציונל העומד בבסיסו אינו חופף לזה הקשור בהגבלת צריכת אלכוהול בידי עברייני מין.

4. דיון לפניי נקבע ליום 11.3.2014. בשל העובדה שבא כוח המשיב לא הצליח ליצור קשר עם מרשו, הוסכם

כי הדיון בערר יידחה, ודיון נוסף נקבע ליום 25.3.2014. לטענת בא כוחו של המשיב, המשיב הסכים לשורה ארוכה של תנאים מגבילים, אך אין מקום לתנאי המגביל שתיית אלכוהול מעבר לזה שנקבע על ידי בית המשפט המחוזי. להשקפתו, הגבלה נוספת תהווה פגיעה בחופש הפרט של המשיב, אשר כבר שילם את חובו לחברה בגין העבירה שביצע. המשיב סמך ידיו על קביעת בית המשפט המחוזי אשר הגבילה את צריכת האלכוהול על ידו למגבלה הקבועה בתקנות התעבורה. לטענתו, החלטת בית המשפט המחוזי מאזנת כהלכה בין השיקולים השונים, ויש להותירה בעינה.

דיון והכרעה

5. ענייננו בהגבלה שהוטלה מכוח חוק הפיקוח - חוק שתכליתו יצירת מנגנונים שיובילו למניעה אפקטיבית של הישנות עבירות מין (סעיף 1 לחוק הפיקוח; בש"פ 5670/13 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (25.8.2013)). הסדרי החוק, ובכלל זה הכללים בדבר צווי הפיקוח והמעקב הכלולים בו, מתווים מסגרת לעריכת איזון בין זכותו של מי שסיים לשאת בעונשו לחירות, לבין האינטרס הציבורי להגן על בטחון הציבור מפני עבריינות מין עתידית. כפי שנפסק, "מציאת נקודת האיזון הראויה בהתנגשות זו מונחת על ידי הצורך בריסון רב בהטלת מגבלות על חירות נאשם שהשלים את ריצויו עונשו, והגבלתן לתכליות המוגדרות שהחוק נועד להשיגן, תוך שמירה על מידתיות האמצעים הננקטים, לבל יופעלו מעבר לנדרש" (בש"פ 962/10 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 21 (24.3.2010)). על הצעדים הננקטים בגדרי חוק זה להיות "במידה הנדרשת" לשם הגנה על הציבור מפני ביצוע עבירות מין (סעיף 10 לחוק הפיקוח); וקשורים לסיכון הנשקף מעברייני המין לבצע עבירת מין נוספת (סעיף 13(ב) לחוק הפיקוח). פועל יוצא הוא כי התאמת התנאים והמגבלות צריכה להיעשות באופן אינדיווידואלי לעברייני המסוים, תוך בחינת עניינו הפרטני ותוך הטלת תנאים מידתיים (בש"פ 4223/13 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 15 (4.8.2013)). תנאי מגביל אפשרי, אשר נכלל מפורשות בחוק, הוא מגבלה על צריכת משקאות משכרים או סמים מסוכנים (סעיף 13(ב)(1) לחוק הפיקוח). שאלת חוקיות התנאי, לרבות האפשרות של שלילה מוחלטת של צריכת אלכוהול, כבר נתבררה בפסיקתנו (בש"פ 4876/09 פלוני נ' מדינת ישראל (7.7.2009)); בש"פ 6043/13 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 5 (10.9.2013)). ככלל, תנאי מסוג זה עשוי להיות נדרש לגבי עברייני מין, בשים לב לכך שצריכת אלכוהול עלולה להוסיף למסוכנות עברייני המין בהיותה גורם מסיר עכבות. הדברים נכונים במיוחד ביחס למי שהיה בעבר מכור למשקאות משכרים, שאז עלולה גם צריכת כמות מועטה של אלכוהול להשיבו להרגילו הישנים (ראו והשוו לבש"פ 4876/09 לעיל, בפסקה 4). נדרשים אנו להכריע אפוא האם במקרה הפרטיקולרי שלפנינו, יש להחיל מגבלה זו במלוא היקפה, או שמא יש להחילה באופן מתון יותר, כפי הוראת בית המשפט המחוזי.

6. אשר לעניינו של המשיב - הערכת המסוכנות שנערכה למשיב מעלה כי הלה החל לצורך אלכוהול בגיל 18, ולאחר שבגר החל לשתות על בסיס יום-יומי. עוד דווח בהערכת המסוכנות כי לאחר סיום לימודיו התקיים המשיב מגניבות במטרה להשיג כסף לשם רכישת אלכוהול. לא זו אף זו; בגזר דינו של בית המשפט המחוזי צוין כי המשיב טען בפניו כי לא תכנן מראש את ביצוע העבירות, אך איבד שליטה על מעשיו עקב נטייתו לשתות אלכוהול. הנה כי כן, לפנינו מי שבעברו צריכה ניכרת של אלכוהול, אשר לשיטתו-הוא היא שהובילה לביצוען של העבירות הקשות שבהן הורשע, וכעולה מהערכת המסוכנות - גם לביצוען של עבירות אחרות. אף שהמשיב סיים טיפול במחלקת הגמילה מאלכוהול בכלא, צוין בהערכת המסוכנות כי המשיב לא הפיק מכך תובנות של ממש, ואף לא לקח חלק בפגישות "אלכוהוליסטים אנונימיים" (AA) אשר היוו חלק מהמלצות הטיפול עבורו. כפי שנפסק בבש"פ 4876/09 לעיל, "משאין איסור מוחלט על צריכת אלכוהול, נדרש אמון רב בעברייני המין ובטחון ממשי כי יעמוד במגבלת הכמות שהוטלה עליו" (שם). בנסיבות המתוארות, נוכח הסיכון הנשקף מהמשיב בהיבט ממוקד זה ובשים לב לנתוניו האישיים שעליהם עמדת, סבורני כי לא ניתן לתת במשיב את האמון הנדרש אף כאשר עסקינן בצריכת אלכוהול בכמות קטנה.

אשר על כן, ערר המדינה מתקבל. התנאי המגביל הנוגע לצריכת אלכוהול יתוקן כך שעל המשיב ייאסר לצרוך משקאות משכרים לתקופה של שנתיים. יתר התנאים שפורטו בהחלטת בית המשפט המחוזי יעמדו בעינם.

ניתנה היום, כ"ד באדר ב' התשע"ד (26.3.2014).

שׁוֹפֵט
